„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи шаљу се администрацији, а рукописи Уредништву „БРАНИКА“ у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт год.: К 6 или 7½ дин

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација »Браника« налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска ул. бр. 11.

Број 129. У Новом Саду, у четвртак 9. (22.) јуна 1905. Година XXI.

Requiescat in pace!

(Покој души.)

У тренутку, кад ове редове пишемо, престао је живети — *као министар*, пао је заједно са Тисиним кабинетом *Бела Талијан*, негдањи кр. комесар на нашем народно-црквеном сабору г. 1902. Пад Тисинога кабинета прогутао је и Белу Талијана.

Ми Срби немамо узрока жалити за падом Тисинога кабинета. Но ако ће имати ко у будућности да жали, то ће бити Мађари. Истина, Мађари данас гледају у грофу Стевану Тиси *издајицу* народа и отаџбине, јер да се он противио националној, народној струји Мађара против Беча, те да је виновник данашњега ванзаконскога стања у Угарској, које је баш данас започело са именовањем *министарства Фејерваријевога*. Но Тиса баш у интересу Мађарства гледао је да постигне оно, што се даје постићи, знао је да се са меродавним круговима у Бечу не може вући клипка. Гроф Стеван Тиса продужио је баш у интересу Мађарства политику свога покојнога оца, *Коломана Тисе*, чију су мађарску политику имали довољно да познају негдањи српски народносни посланици на угарском сабору, само што је Стеван Тиса као министар био углађенији, а по нашем мишљењу имао је већега и државничкога и говорничкога дара него покојни отац му Коломан Тиса. Какав је Мађар Стеван Тиса, показује и та околност да је он кад му је власт већ и испала из руку, преко својих великих жупана дао миг, да *немађарски чиновници* имају гласати и на Кошутова кандидата, *само не на народносног*. Мађари ће имати да зажале за грофом Стефаном Тисом, али ми Срби немамо узрока за њим зажалити, јер политика грофа Стевана Тисе према немађарским народима Угарске, а наиме према Србима била је *иста* као и његова пок. оца Коломана Тисе.

У пропалом министарству Тисином био је министар пољопривреде *Бела Талијан*. Је-ли он постао министром као за неку награду за своје деловање на нашем народно-црквеном сабору г. 1902? Нећемо да ово испитујемо, али је извесно то, да ниједна мађарска влада није могла послати за кр. комесара на наш народно-црквени сабор *неспособнијега* државника него што је Бела Талијан.

Бела Талијан постао је кр. комесаром за наш народно-црквени сабор под министарством *Селовим*. Сел није имао *ни појма* о нашој народно-црквеној автономији, нити се бавио нашим автономним стварима. У том је био други момак негдањи министар-председник барон Дезидер *Банфи*. И ако врло велики мађарски шовиниста, барон Банфи као *калвин* знао је шта значи црквена автономија, па се и бавио нашим автономним стварима. Они Срби посланици, које је барон Банфи после петровданскога сабора г. 1897. позвао на конференцију у Будимпешту, сећају се како је опширно говорио о српској народно-црквеној автономији, како је споменуо да је Његовом Величанству много до тога стало да се српска народно-црквена автономија једном коначно уреди.

После пада Банфијевога, министарство Селово послало је на наш народно-црквени сабор од г. 1902. једнога у сваком погледу сасвим *неспособнога* државника.

Шта је био повод да је Селу могло пасти на памет да на наш народно-црквени сабор г. 1902. пошље за кр. повереника *Белу Талијана?* Њега ни Мађари нису признавали за каквога даровитога државника. Он је и међу Мађарима вредио за медиокритет. Но Бела Талијан био је некако *српскога* порекла. Мати његова, госпођа *Мина*, била је Српкиња и као православна Српкиња је и сахрањена. Бела Талијан био је иноверац. *Није никад научио да српски говори, већ је био свагда срцем и душом Мађар*, па је зато и постао меродавна личност у *„мађарском културном друштву“* за јужну Угарску, коме је цел помађаривања немађарских народности. Велики иметак, велики спахилук, *ТурскаАњижа*, који је у једном делу наследио Бела Талијан, био је некад *српски* спахилук. Данас је прешао у несрпске руке. Је-ли онај стари седи спахија *Сервицки*, који је и после г. 1848. још живео и који је био од главе до пете *Србин* — могао икада и помислити, да ће његов лепи спахилук служити целима мађарског културног друштва!

Бела Талијан као мађарски спахија и као иноверац оженио се са баронесом Бајић, по танкој крви из лозе Обреновића, али која једва да зна коју реч српски.

То је та „двострука квалификација“, која је оспособила Белу Талијана, да је под Селом постао кр. комесар на нашем народно-црквеном сабору г. 1902.

Врло *нерадо* пишемо о том сабору, јер то је оно: infandum renovare dolorem. Нећемо у овом по нас Србе у сваком погледу *кобном* времену да набрајамо грехе радикалне странке. Али не може нам се на ино, а да не укажемо на велике *илузије*, на велике обмане од стране како радикала, тако и Беле Талијана на сабору г. 1902.

Нема сумње, да су радикали у Бели Талијану гледали *најподеснијега* човека за своје цели. Имали су ту велику *илузију*, да ће мађарска влада за љубав Беле Талијана и услед његових извештаја *променити* правац у погледу наше народно-црквене автономије, те да ће онако „на тањиру“ све презентирати радикалима што они желе.. Отуд у радикала она илузија, да је довољно одушевити се за *„безусловну благонаклоност високе владе“*, отуда она илузија у Мушицкога: идимо само *мудро*, па ћемо *све* постићи. То је изгледало, као да су радикали кадри да надмудре мађарску владу! Изгледало им је да је довољно да се радикали покажу као *лојални* и *одани* према мађарској влади, па да буде „њихово царство“ у нашој народно-црквеној автономији! Али „мало било, дуго не трајало“ а мађарска влада одузе Текелијин фонд баш из руку радикала. Радикали могли су викати: hilf Samuel — али се Бела Талијан није одазвао, нити се *смео* одазвати: он је већ био бачен у *шарагље!*

Но и Бела Талијан имао је *својих великих илузија* на нашем народно-црквеном сабору г. 1902. Те илузије показују *крајњу његову неспособност* баш и као мађарскога државника. Бела Талијан чим је дошао у Карловце и видео *састав* сабора, морао је бити *на чисто*: какве је *квалификације* та већина саборска и којим средствима је постала већином. Али Бела Талијан је држао оно што ниједан прави државник не сме држати, наиме: да је *свака* већина израз праве воље народне. Својим интимним односајима са радикалима, Бела је Талијан одстранио, што више огорчио српску *јерархију* (са изнимком пишпек-Габора) *против себе* — што јамачно није могло бити у државном интересу, јер се зна да је државна влада свагда тражила известан наслон у српској јерархији. То је така традиција и у Бечу и у Будимпешти.

Бела Талијан није знао задобити *самосталну странку*, која представља *већину* српскога народа, јер је била пропзашла из избора у Хрватској и Славонији, где је језгра српскога народа. Бела Талијан није знао порадити да самостална странка уђе у новоизабрани саборски одбор, јер је пустио да радикали чине са својом већином што хоће.

О нашој странци нећемо ни да говоримо. У дослуху са радикалима, Бели Талијану је била то *маленкост* да је она странка, која је за тридесет и више година *стварала* нашу народно-црквену автономију и о којој је и сама мађарска влада знала свагда с респектом говорити — била на сабору г. 1902. готово сасвим искључена. Бела Талијан *није* у том видео никакве *абнормалне* прилике!

Нећемо ову тему даље да развијамо. Али само то велимо: да је на сабору г. 1902. било *више увиђавности, више толеранције*, да се радикали *нису понели* са својом већином, да није њихово понашање било таково, да су у другим странкама гледали своје крвне непријатеље, а не *рођену браћу* — где би данас и поред неповољних околности била наша народно-црквена автономија! Уз сарадњу свију странака могли су досад бити израђени сви предлози за нови сабор и *то не једнострано*, као што се бојимо да је учињено, већ *складно и хармонично*. Може што бити и савршено, али за наше прилике непрактично, а мора бити у нашој автономији и тако удешено, да не изазове нови отпор и јерархије и државне владе.

Грешено је, много је грешено на сабору г. 1902. Грешено је од стране Беле Талијана против правога државнога интереса, а грешено је од стране радикала против правога народнога интереса.

Бела Талијан данас није више ни кр. повереник ни министар — он је у том погледу престао живети: requiescat in pace! Али с друге стране не треба нашом неслогом, нашим раздором давати повода да моћни државни фактори, који не воле гледати никакву самосталност у немађарских народности, па била то и народно-црквена автономија — употребе за *излику* нашу неслогу, наш раздор, да кажу, да смо *неспособни* за автономију, па да нашу народно-црквену автономију ставе изван крепости те да рекну: покој души!

⊙

Руско-јапански рат.

Место за састанак јапанских и руских опуномоћеника за претходне договоре о миру биће Уешингтон, резиденција председника Сједињених Држава североамериканских. Тај избор — вели руски лист „Свѣтъ“ — ни у ком случају се не може поздравити. Мада смо тврдо уверени, да ће руски дипломати, којима ће бити поверено тешко и неизмерно пуно одговорности дело почињања преговора, бити на висини свог задатка, те неће допустити ништа, што би вређало част и достојанство Русије, али средина, у којој ће се водити преговори, хтела не хтела утицаће на преговараче. Тога утицаја не би имао неутрални мирни Хаг или престонице Русије и Јапана. Сасвим је друга ствар Уешингтон. То је резиденција услу-

жног миротворца, председника Рузвелта. То је столица државе, која симпатише Јапану и која је не мало крива изазивању рата, што се сад води. То је престоница скоро савезника јапанских.

Особе, којима ће се поверити преговори, неће богме бити зазидане као кардинали за време конклава, кад бирају папу. Она ће долазити у додир са службеним америчанским светом, она ће, ма како била предострожна и уздржана, бити у власти атмосфере, што их окружује. А та атмосфера за Русе далеко није повољна. Ма колико нас уверавали о америчанском пријатељству, које се према нама никад не мења, за нас није тајна, да се наши заокеански „пријатељи“ радују јапанским успесима.

Не! Неће лако бити руским дипломатима радити у Вешингтону на делу претходних преговора о миру. Једина је нада у то, да они, чврсто схваћајући смисао свог задатка, неће пасти у искушење под утицајем ових или оних слатких дошаптавања и, суревњиво чувајући част рођене земље, неће слушати ни на какве савете.

Русија може бити побеђена, али својевољно се понижавати не може. *Ако јапански захтеви*, које за сада још нико не зна, *буду нас понижавали, преговори се морају одма прекинути, а рат ићи својим редом.* —

Тако вели „Свѣтъ“, лист који продире у масу руског народа, но у истом смислу говоре и листови, који изражавају мишљење руског двора и руске владе: *Русија не сме склапати сраман мир.*

Са манџурског ратишта.

Генерал *Љињевић* телеграфише 4. (17.) о. м.:

Дана 3. (16.) о. м. од 2 сата по поноћи до 8 сати ујутро једно руско одељење имало је да издржи *борбу* код Љаојанчунпена. Јапанска пешадија са две батерије примакла се месту с југа до на пет врста. Наше одељење, што је посело једно село јужно од споменутог села, задржи јапанску офанзиву. Око 6 с. Јапанци се повуку. Око 8 с. опажено је *заобилазно кретање* око нашег левог крила, које кретање предузе један батаљон и три ескадрона, а осим тога јављено је, да један пешадиски пук са више ескадрона и артиљеријом заобилази десни бок. То даде повода команданту руског одељења да *напусти Љаојанчунпен*, да сабере своју убојну силу и припреми коњички напад. Јапанска пешадија онда уђе у Љаојанчунпен. Око 10. с. пре подне три јапанска ескадрона поседну оближњи Симијанчен, али *ми их истерамо*. И источно од железнице наши добровољци *сузбију* напад, што га је у зору извршила једна јапанска компанија.

Данас не беше никакве промене у обостраним положајима.

Дописник Петроградске Телеграфске Агентуре код штаба генерала *Љињевића* телеграфише 5. (18.) о. м. из Годзијадана: Са нашег левог крила јављају, да је *руска коњица опет заузела село Љаојанчунпен.*

Један глас вели: Јапанска коњица је 3. (16.) о. м. у 10 с. пре подне посела село Симијенчен на главном друму из Чантафу-а у Мамакај, но није могло да освоји брод преко реке. У 3 с. по подне три руска ескадрона опет заузеше Симијанчен. Јапанци отидоше на југозапад.

Продирање Јапанаца на Владивосток.

Генерал *Љињевић* јавља 6. (19.) о. м. цару *Николи:* По извештајима из Кореје од 2. (15.) о. м. непријатељ је продро према Кенгсенгу и Музану.

Јапанска „благодарност“.

Јапанци већ почињу онако по азијатски да благодаре својим пријатељима. Рајтеров Биро јавља наиме из Чифу-а, да су *Јапанци позвали европске и америчанске трговце у Порт-Артуру*, да *напусте Порт-Артур и да удаље своју робу.*

Пред препорођај Русије.

Страшни рат на Далеком Истоку открио је многе, дубоке но до сада невиђене ране на државном организму велике Русије. Све се више показује, да је један од најглавнијих узрока руских неуспеха у рату с Јапаном био ужасни трулеж у руској војној и грађанској бирократији. Омашке и греси њени су сад изнесени, и руској бирократији је одзвонило, народ руски пак, тај племенити руски народ, ослободиће се најгорег непријатеља свог: коруптног система, а уместо тога наступају, за народ руски, дани великог препорођења, које ће Русију учинити *заиста* силном државом.

Цар *Николај* II. учинио је ономад знамениту изјаву: *Он је пред депутацијом московскога земства и Петрограда свечано обећао, да ће сазвати народно заступништво. Глава* Русије: Петроград, и *срце* Русије: Москва белокамена обратише се управо цару, да га упозоре, шта ваља сад чинити, и цар је схватио сву озбиљност положаја, те је изјавио да ће се народно представништво састати.

Та изјава рускога цара обрадовала је сваког Руса, а и сваког пријатеља велике Русије. Јер кад судбином руског народа не буду лакомислено дрмали којекакви „голштинци“ (Немци и друга неверија), него кад руски народ сам узме своју судбу у своје руке — онда ће Европа, а и они преко океана, који се данас радују руским неудаћама, имати пред собом препорођену, за њих много страшнију Русију . . .

Цар *Николај* је 6. (19.) о. м. у подне *примио* у Петрограду *депутацију конгреса московскога земства* и градоначеоника и представнике Петрограда. Делегати московског конгреса беху: Гроф *Хајден*, *Петрункевић*, *Родичев*, кнез *Шаховској*, кнез *Долгоруков*, кнез *Љвов*, *Ковалевски*, *Новосиљцов*, кнез *Трубецкој* и *Головин*. Петроградски делегати беху: Барон *Корф*, *Никитин* и *Фјодоров*.

Кнез *Трубецкој* је држао цару дужи говор, у коме је упозорио на жалосне прилике у Русији, које су приморале земства, да се непосредно обрате цару. Кнез Трубецкој говорио је пō сата. Његов говор *силно* је *утицао на цара*. Затим је говорио *Фјодоров* у име Петрограда.

Цар *Николај* II., на коме се видело како је силно потресен, одговори овако:

„Сретан сам, што сам Вас видео и чуо. Не сумњам, да сте, Господо, били *прожети жарком љубављу према отаџбини*, кад сте се непосредно Мени обратили. С Вама и са целим Својим народом Ја сам још увек *до дубине своје душе силно ожалошћен несрећом*, коју *рат обори на Русију* и *оним даљим, што се још мора предвидети*, а не мање и *унутрашњим смутњама. Непоколебива Ми је воља*, и питање о позивању *изабраних заступника ради сарадње на државним пословима* решиће се својим редом. Ја непрестано бдим над тим делом и посвећујем му се. То можете рећи својим пријатељима на селима и у варошима. Чврсто сам уверен, да ће *Русија изићи подмлађена из претрпљених искушења*. Дај Боже, да једном опет завлада *јединство између цара и целе Русије*, споразум између Мене и људи руске земље, јединство и споразум, што ће да служе темељем поретка ствари, који одговара правим руским начелима. Верујем у Ваше добре жеље, да Ми помогнете у том задатку.“

Те ће речи цареве одјекнути целом огромном Русијом, а изазваће осећај олакшања и у последњој мужичкој кућици. Русију чека велики задатак, кад склопи мир са поганим Азијатом, — дај Боже да она тај задатак реши онако, како ће то одговарати интересима руске царевине у будућности, где Русију чекају велики послови, много већи, него што је борба са јапанском дивљом мачком!

НОВИ САД, 8. јуна 1905.

— **Све се више заплеће!** Краљево ручно писмо, управљено на министра-председника барона *Фејерварија*, важи управо као проглас и опомена свима Мађарима.

ЛИСТАК.

Борба за живот.

Био је празник, а дошао је ред на госпођицу Зелму, нову касирицу, да држи инспекцију. Сама је седела у канцеларији, а било је пред подне, на столу силне књиге и папири нагомилани, те није знала шта да ради од дуга времена. Читала је, шетала се горе доле, на послетку одлучи да ради. Са полице је скинула неколико књига и села на своје место. Једну је насумце отворила, којој је наслов био: »Ситна издавања.« Онда је видела да су листови једног давно минулог месеца незакључени били.

— Баш је био небрига тај Полгар, и заслужио је да га отпусте — мислила је. До сада га је жалила и осећала грижу савести, а сада је свега тога нестало и као да јој је камен са срца пао. Премишљала је, како је од обичне диурнисткиње наједанпут постала касирица, место је истина са великом одговорношћу скопчано, али плата много већа, а посао лакши.

Управитељ је непрестано незадовољан био са бившим благајником, а трпео га је само зато, јер је у неком далеком сродству са њиме био. Пре три дана, када се нека већа неправилност догодила, управитељ је био ужасно љут на благајника, а госпођица Зелма у том моменту ступи пред управитеља.

— Господине управитељу, поверите мени посао господина Полгара. Видећете, да се нећете кајати.

Ово је смело, чисто захтевајући изговорила, а власник банке примио је њену понуду. Већ други дан је Зелма Грота седела поред вертхајмове касе, а деградирани Полгар од стида захвалио је на звању.

— Нисам згрешила — уверавала је сама себе девојка и премишљала шта ће свашта идућег првог да купи за своју сада већу плату.

Наједанпут неко закуца и како је главу подигла, у отвореним вратима опази лик Берната Полгара, бледог и погуреног.

— Чиме могу служити? — изненађена је питала. Глас јој је дрхтао, а у лицу се сва запрвенила.

— Хтео сам се са Вама састати и зато сам амо дошао — одговори збуњено Полгар.

— Молим, молим! — муцала је девојка.

Човек је гледао преда се, па је онда чисто плачући проговорио:

— Зашто сте то са мном чинили? Зашто сте чинили?

Сав узрујан руке је у ваздух опружио, ухвати се за срце и сав изнемогао наслони се на сто. Девојка је осетила као да јој неко грло стеже, и ма како да се усиљавала, није могла ни речи проговорити. Била је врло жалосна и дуго је ћутала, па после шапућући проговори:

— Седите, господине Полгар, саслушајте ме са стрпљењем и када ме разумели будете, знам зацело да ће те ми опростити.

Човек се без приговора покорио, а девојка је прво несигурним гласом, а после је све већма у ватру долазила и почела говорити.

— Погледајте ме. . . Бадава ми мушки ласкају, знам, да сам стара девојка. Прошла сам 30 година, лице ми је пуно бора, а можда већ и седе косе имам. Завист и беснило ме спопадне, када видим жену, како насмејана и задовољна са својим мужем или децом улицом иде.

Зашто је све то? Како сам ја овамо дошла? Ко је узрок томе, да овако свој живот проводити морам? Један мушки, а заједно сви мушки. Јест, мушки пол је ужасан грех учинио, када је допустио да се женске са мушкима изједначе. То је највећа забуна од стране мушких, а за нас проклетство, да је женска исто тако за рад створена као и мушки, а на тај начин треба себи хлеб да заради. Шта ће са светом бити?

До сад су се само половина људи између себе крваво борили, сада се борба променила, јер се број удвостручио, те ако до нужде дође, и преко мртвих телеса ће се борба продужити за свакидањи опстанак. Лаж је то, да је тај нов начин живота за нас прави благослов. Да смо дотле дошли, да сваки мушки има хлеба, онда се ни самохрана остављена женска неби нашла на овом свету. Овако ће женска пропасти и са њоме заједно цело људство, јер ће се изгубити чистота душе, љубав к лепоме, неће остати, ко ће неговати . . .

Била сам 17 година, када сам научила машинско писање. Нисам била на то приморана. Мој отац, који је и сам чиновник био, пристојно је своју породицу издржавао. Онда сам била врло лепа, и волела сам једног мушког, кога је не само наша породица, већ и цео свет за мога вереника држао. Казао је, да само донде морам чекати, док га не унапреде (а радио је код једне веће фирме) и онда ће се одма са мном венчати. Али има један услов. Он је од модерних људи, који у начелу то жели, да жена свој живот не проводи у кухињи, већ тако исто да ради, као и муж јој. Богме тешко је било одрећи се мојих снова, књига и слушати неслане и двосмислене шале голобрадих вежбеника, али учинила сам.

Тек је по године прошло, почела сам побољева-

Али удружена мађарска коалиција и њени органи налазе, да је тај проглас управо *понављање армијске заповести у Хлопију*, те отворише најжешћу агитацију против ручног писма краљева, тако да се ствари у Угарској све више заплећу, а *сукоб између круне и мађарских странака све је заоштренији.*

Кабинет барона *Фејерварија* наилази на неповерење не само мађарске коалиције, него се *и мађарска либерална странка узбунила.* Оне јадне остатке те странке, што су још око грофа *Тисе* искупљени, спопала је наједаред уставна свест, те на јучерашњој конференцији у клубу изнеше предлог да и либерална странка изгласа у сабору неповерење новом кабинету, јер није парламентарна. Гроф *Тиса* је разлагао, да странка може такав предлог донети *само у клубу* и тиме да обележи своје становиште, али не треба да трчка за коалицијом, те никако није за то, да се *и у сабору* такав предлог износи и тиме обара нова влада.

Али већина „освешћених" доскорашњих мамелука, којима је пре уставност била девета брига, гракну на свог до скора обожаваног вођу, те се јуче у подне о том није могао донети закључак. Но како нам данас телеграф јавља, на синоћној конференцији либералне странке гроф Тиса је *потпуно пропао* са својим становиштем и тако ћемо доживети, да дојучерашњи мамелуци, готови да носе скут свакој влади, која их не гура од масног лонца, — прелазе у опозицију према кабинету барона Фејерварија, тога идола мамелука у мађарској либералној странци, док је ова била на влади. Шта још нећемо дочекати!

— **Енглеска и Србија.** Нашим читаоцима познат је инфамни поступак турских власти у Битољу, учињен тиме, што су повредиле имунитет секретара српског конзулата тамошњег, извршивши преметачину његових ствари. Сви тамошњи конзули протестовали су против тога, једино није учинио то *енглески* конзул. Поводом тога пише „Хорватъ" у 136. броју „С. П. Вједомости:

»Енглески конзул у Битољу није хтео да се придружи општем кораку свих тамошњих конзула, који су протестовали код турског валије против преметачине, извршене код секретара српског генералног конзулата, видећи у том нарушење конзуларне конвенције. Енглески конзул је мотивисао свој отказ тиме, што *он не може признати за законити садашњи српски режим*, који је путем *убиства* дошао до власти. Српско посланство, које је затражило задовољштину за 14 дана, обрати се за помоћ свима другим иностраним амбасадама, осим енглеске. Без сумње, друге државе ће потпомоћи Србију: *Оне су признале краља Петра Карађорђевића за законитога владара Србије*, као изабраног вољом народном и по милости Божјој. А Србија ће добити задовољштину и без Енглеске (већ је добила. — Ур. «Бр.»), која узалуд хоће да се меша у балканске послове, што је се ни мало не тичу. Шта хоће, куда смера ненаситни Албијон? Зар мало народа осећају његову руку над собом? Право да се меша у послове балканских народа, могу имати само Русија и Аустро-Угарска, и то ова последња *само као словенска држава.* А за сада ми Словени могли би свима Несловенима рећи: Quousque tandem abutere patientia nostra? (Докле ћете већ злоупотребљавати наше стрпљење?)«

Енглеска сигурно мисли, да је сад најзгодније време да се подмеће нога Словенству. Али доћи ће време, кад ће се она за то љуто кајати.

Политички преглед.

— **Партијски споразум у Србији.** Београдска „Српска Застава" и „Србија" доносе на челу листа саопштење, да је *између либерално-демократске и националне странке постигнут потпун споразум за изборе.* То саопштење је потписано од дра В. С. *Вељковића* и Ст. *Рибарца.*

Овоме се споразуму од срца радујемо.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 9. јуна 1905.

— **Конгрес српских и хрватских пчелара** у краљевинама Хрватској и Славонији, којему је заштитник г. др. Светислав *Шумановић*, кр. одељни предстојник одела за унутарње послове у Загребу, приређује своје IV. конгресно заседање у кр. и сл. граду Осеку на дан 4. јула т. г. у 9 сати пре подне у жупанијској дворани. Расправни програм: 1. Поздрав председникова. 2. Читање записника III. конгреса. 3. Извештај тајникова. 4. Извештај благајникова. 5. Предлози. 6. Предавања. 7. Избор конгресног одбора. 8. Прегледавање перманентне господарске изложбе и знаменитости града. Предавање: 1. Јован *Живановић* из Карловаца: Шкоде ли пчеле виноградима: 2. Ђорђе *Коларовић* из Вел. Радинаца: Зашто хоће пчеле да оставе кошницу и како их пчелар може од тога задржати? 3. Стјепан *Деан* из Пакраца: О кошници без Хонеманове решетке. 4. Иван *Маширевић* из Карловаца: О подизању пчелиње наше помоћу пчеларских задруга. 5. Еуген *Каменар* из Вуковара: Пчела и мед. Патворине меда.

— **Шта учини пијан отац.** Из *Доњег Ковила* јављају нам за овај ужасни злочин: „Овдашњи сељак Душан *Шведић* дошао је јуче трештен-пијан кући, скине са зида пушку, те, онако пијан, зацело нехотице *убије* своју ћерчицу од 8 година. Затим, као да ништа није било, *легне да спава.* Кад устаде растрежњен, виде своје дете мртво на столу, те узверен запита, шта би с дететом? Кад му рекоше, пао је у очајање. Спроведен је у истражни затвор кр. судбеног стола у Новом Саду."

— **Самоубиство једног малишана.** Београдски листови јављају, како је пре неки дан извршило над собом самоубиство једно сељаче из 4. разреда основне школе и то ни за шта: због другова, који су га задиркивали и једили. Мали самоубица зове се Тодор и син је Јована *Бранковића*, тежака из В. Лаола у Србији. Самоубиство је извршио из очевог револвера. Код њега је нађено у џепу писмо, у коме се жали на другове и вели да га то толико једи и дира, да не може више да живи. —

Какав нам је то подмладак, који нема ни толико живаца, да издржи детињска задиркивања!

Новости са стране.

— **Словеначки натписи у Љубљани.** Пре неки дан без икакве галаме скинути су са магистрата у Љубљани сви двојезични натписи и замењени чисто словеначким натписима. Словеначке новине сада траже, да се исто тако учини и са натписима уличним, који су двојезично написани и да се замене чисто словеначким.

— **Американци и број 13.** Док се код нас број 13. сматра као несрећан, дотле га у Америци сматрају за срећан број. Тако број 13 код њих игра врло видну улогу, дана 13. откривена је Америка; република је у прво време имала у савезу 13 државица; прво знамење републишко било је украшено са 13 звездица. Девиза Америке „E pluribus unum" састоји се из 13 слова; на државном грбу стоји насликана богиња слободе, која има на глави венац и у њему се налазе 13 звездица; орао држи у својим канџама маслинову гранчицама у којој има 13 листића и 13 муња; из 13 пушака поздрављена је прва војска Вашингтонева; а америчка флота имала је у прво време 13 лађа, а оснивалац те флоте John Paul *Lones* имао је такође 13 слова.

НОВИЈЕ.

Петроград, 7. јуна. Овде је 3. о. м. у главној синагози одржана велика чивутска скупштина, у којој су чланови исте протестовали против владине намере, да Чивутима ускрате изборно право и заступање народа у заступствима.

Беч, 7. јуна. Велики маневри у окупираним земљама одржаће се у околини Сарајева и Невесиња, на коме ће се простору распоредити 15. корпус.

Скопље, 7. јуна. (Изв. „Беогр. Нов.".) У петак 3. т. м. једну српску чету од 30 људи опколи табор аскера, по достави бугараша, у селу Петрљици, код Криве Паланке. Четници се затворе у неколико кућа, из којих отпочну очајну борбу, која је трајала до мрака. У борби је погинуло на 200 аскера, међу овима три официра, а велики је број и рањен. По једним гласовима кад је четницима нестало муниције, запалили су куће у којима су били те су ту пропали; по другима, испали су из кућа са ножевима, и тако изгинули. Чује се да је погинуо и аустријски официр који је водио аскере, али се о томе још ништа поуздано не зна.

Руско-јапански рат.

Уешингтон, 7. јуна. Јапански посланик *Такахира* саопштио је америчкој влади, да би јапански опуномоћеници за мир стигли овамо до 1. августа. Ако Русија пристане, конференција се у то доба може састати.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника".

Положај у Угарској.

Будимпешта, 8. јуна. Мађарска либерална странка је примила резолуцију, у којој странка изјављује, да у садашњој непарламентарној влади нема поверења, неће је потпомагати и у посебном предлогу изразиће јој у сабору неповерење.

Опозиција је такође решила, да новој влади изрази неповерење. Издата је лозинка, да се при приказу владе не чини галама, него ваља чувати достојанство куће, како се не би дао повод за одгоду сабора.

Догађаји у Русији.

Петроград, 8. јуна. Царев одговор московској и петроградској депутацији учинио је повољан утисак. Тиме је цар установио свој политички програм.

Руско-јапански рат.

Петроград, 8. јуна. Вести из Манџурије изазивају зачуђеност. Одричу се наде на скорашњи мир. (По овом изгледа, да Руси постизавају успехе на бојишту. — Ур. „Бр.")

ти и кашљати. Лечници су казали: узрок болести је дуго седење, а службу морам напустити. Бадава, онда ме нико није могао наговорити, да напустим моје прилично добро место.

Све боље сам осећала, да из дана у дан у своју пропаст идем, да ми прса упадају и све већма закржљавам. И наједанпут приметим, да се мој вереник све већма туђи од мене. Ређе је долазио, него пре што је чинио, а увек је имао неке луде назоре и мишљења, и наједанпут је сасвим изостао пошто смо се озбиљно посвађали. Наскоро затим прочуло се, да се верио и скорим ће се венчати. Представите себи те муке, шта сам онда издржала. У својој невољи длучила сам се једно после подне да га код његове канцеларије дочекам. Свратили смо у једну малу споредну улицу, где свет тако не иде и плачући молила да ме не остави.

Цинично је одговарао, и видело се на њему, да се мислио шта да ми каже, само да ме се за увек опрости. И нашао је узрок. Овако је одговорио:

— Зелма, мани се мољакања. Ти си осигурана за цео свој век, зарађујеш толико, колико ти је за живот нужно. Није за тебе удадба, окани се. Свет би ме исмејао, кад бих тебе узео . . . тако погурену, увелог лица девојку.

То ми је доста било. У том тренутку освестила сам се, и у души ми се дивља мржња појавила за цео мушки пол. Док сам плачући лагано кући ишла, заветовала сам се, да ћу женску њежност одбацити, све што је идеално, борићу се против мушких, а средства нећу бирати . . .

Заћутала је и гледала Полгара, који је устао са свога места, сав узрујан је једно време шетао по соби, па се уједанпут љутито окрене:

— А нисте на то мислили, да ја имам жену и децу?!

Девојка се уплашено пљесну.

— Слатки Боже, па зар сте ви ожењени?

— Отац сам четири невина детета и они сад...

Загрцнуо се, али по лицу се видело да мисли: на беду и невољу, која их је снашла.

Девојка је била жалосна и ћутала је. Једва је проговорила, чисто молећи:

— Ох, господине, то нисам знала, не . . . Нисам мислила да ће Ваша породица због мене страдати. Али поправићу што сам учинила. Вратићу Вам натраг Ваше звање. Имам један план, који ће нам помоћи. Са мало приљежним радом довешћемо у ред што сте давно пренебрегли. Почнимо. Сад је подне, до увече све ће лепо у реду бити.

Човек је без приговора пристао и почели су радити. Било је већ касно у вече, када су уморени перо оставили. Када су се код капије растали, човек се сагнуо и пољубио девојци руку.

Сутра-дан у јутро стала је госпођица Зелма Грота пред управитеља, тако да су је сви чиновници чули и видели, а рекла је:

— Увиђам, да благајничко место није за женску. Не могу издржати непрестану пажњу, а зато препоручујем господину управитељу, да господина Полгара узме поново у службу. Тај човек је то заслужио, јер је тајно у канцеларију долазио и све књиге у ред довео.

Управитељ је одма наредио, да се отпуштени благајник постави у старо звање. Девојка је сва радосна села на своје старо место, и у друштву својих колега почела преписивати.

У *Молу*, 1905. С мађарског:

Уја.

Трговина.

Храна.

Нови Сад. 8. јуна 1905.

Цене су биле:

Жито ново прве каквоће	К 16——	п.
Жито ново друге каквоће	„ 15——	„
Наполица стара	„ 14——	„
Зоб	„ 13——	„
Јечам нови	„ 15——	„
Кукуруз стари окрњен	„ 15—20	„
Кукуруз нови окрњен	„ 15——	„
Клипови	„ ——	„
Пасуљ бели нови	„ 28——	„
Пасуљ жути нови	„ 28——	„

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**

Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

ПРОМЕСЕ

3% угар. хипотек. срећака

којима је главни згодитак

К 100.000·—

1 згодитак од К 4000·— 3 згодитка по К 1500·— и 15 згодитака по К 400·—

Жребање 25. јуна о. г. — Цена К 4·—

Австријских кредитних срећака

којима је главни згодитак

К 300.000·—

1 згодитак од К 60,000·— 1 згодитак од К 30,000·— 2 згодитка по К 10,000·— 2 згодитка по К 4000·— 3 згодитка по К 3000·— 3 згодитка по К 2000·— и 35 згодитака по К 800·—

Жребање 1. јула о. г. — Цена К 17·—

Бечко-комуналних срећака

којима је главни згодитак

К 400,000·—

1 згодитак од К 20,000·— 1 згодитак од К 10,000·— 5 згодитака по К 2000·— и 12 згодитака по К 500·—

Жребање 1. јула о, г. — Цена К 15·—

све три промесе за К 35·— препоручује

Мењачница Централног Кредитног Завода

деон. друштва у Новом Саду.

Поштом шаљемо промесе кад нам се поред цене пошаљу још 35 пот. за поштарину. 252 5—

Гостионица

КОД „7 КНЕЗОВА“

у Петроварадину

има изврсна пића, укусна јела уз умерене цене, те се поштованој публици из Петроварадина, Новог Сада и околине препоручује.

За брзу и тачну послугу јамчи сопственик гостионице

255 2—6 **Шандор Перемац.**

Српски пастети!

Специјалитети у фришком пићу!

могу се добити једино у новој, врло лепо удешеној гостионици и пивници код

„Трансвала“

у Новом Саду, лебарска ул. бр. 23., преко пута од *„Централног Завода“*. И поред стране утакмице чаша *изврсног пива* точи се по 8 нов. У врсноћи и цени мом *сремском белом* и *црном вину* као и *бермету* нема равног у Новом Саду!

За зготовљење у свако доба фришких **ражњића, ћевапчића, ћулбастија** и редовно сваког петка **рибњи паприкаш** — нарочити је кувар.

Укусна јела, ладна и врућа, за чудо ниску цену.

Ради уверења, моли пошт. грађанство овде и на страни за посету

Иван Маринков,

247 4—24 *гостионичар код „Трансвала“.*

Српско Трговачко Удружење

деоничарско друштво

У НОВОМ САДУ.

Адреса за депеше: **„Трговачко Удружење“.**

Основни капитал: **круна 200.000,**

отпочиње свој рад **1. јуна 1905. по нов. кал.**

Банкарско одељење:

Прима **улоге** на штедионичне књижице и текуће рачуне под најповољнијим условима за враћање;

прима **недељне улоге** по 1 крону на удео;

отвара **текуће и жиро рачуне;**

есконтује **менице** са два или три потписа, а цензурише уторником и суботом по подне;

даје **зајмове на ефекте** — хартије од вредности — и то: на државне папире и јавне на домаћим берзама котиране хартије, затим на акције домаћих новчаних завода, које управа за сигурне призна, на **робу** сваке врсте и сваку **ручну залогу** од вредности;

врши **мењачко-банкарске** послове свих врста, исплаћује купоне са државних папира, срећака и акција новчаних завода, купује и продаје све врсте страних новаца, лозове, промесе, акције и све вредеће хартије, врши **пикасо** — наплату и исплату за рачун налагача;

есконтује **чекове** са страних пијаца гласеће на Нови Сад, и издаје чекове на све знатније пијаце — **све под најкулантнијим условима.**

Агентурно одељење:

Врши **продају робе** посредовањем између трговаца и горњих кућа, прима поруџбине за све врсте робе а нарочито за робу колонијално-спецерајске струке;

купује и **продаје робу** за сопствен рачун било непосредно са извора било са свога стовариштa у Новом Саду, све под најсолиднијим условима и стоји са офертима п. н. г. г. трговцима у свако доба на расположењу.

Услуга брза, тачна и строго солидна.

Информационо одељење:

На свако питање **даје информације**, и наплаћује по кр. 0·60 до 1·20 од сваке и стварно учињене трошкове око набавке исте.

Препоручујући наше услуге целом трговачком и привредном свету, стојимо свагда на услузи.

Српско Трговачко Удружење

деоничарско друштво

206 12—20 **у Новом Саду.**

Адреса: **Ujvidék, fő-utcza 14. sz.**

ЛИПИК

у Славонији, купатило првог реда,

Једини топли алкалски извор на континенту (64° С.) који има јода.

Станица железнице у Лоњској долини (преко Дугог Села). Осим тога станица јужне железнице Пакрац-Липик.

Награђено: у Будимпешти, Бечу, Лондону, Риму, Бриселу. Отмено удешене топле купке, завод за лечење водом, Булингов инхалаториум, кујна по лекарском пропису, официрско лечилиште. Елегантан кур-салон, кафана и ресторација; велики паркови, куглана, бањска музика (глазба), изврсни бањски хотели, електрично осветљење.

Против **ревматизма, улога, ишиаса, костобоље, катара у стомаку, цреви и бешици,** против ексудата и т. д., као и код скрофулозних и свих других болести крви и т. д. ненадмашно.

Док траје бањска сезона, лече у купци десет **изврсних лекара.**

Извор-вода из Липика (Thermalwasser) може се добити непосредно код бањске управе, а осим тога и преко *Л. Едешкутија,* у Будимпешти.

Изворна со из Липика (Thermalsalz) поручује се непосредно код бањске управе.

Сваковрсна извешћа даје 179 5—5

БАЊСКА УПРАВА.

Нема више седе косе!

„Тинктол“

(Заштићена реч бр. 232.)

је идеално средство за бојадисање косе, које средство власима на глави и у бради за неколико минута *стално* даје млађани сјај, природну првобитну боју: смеђу, загасито-смеђу, угаситу или црну.

ТИНКТОЛ је сасвим нешкодљив препарат, састоји се само из једне течности, која се на *врло прост* начин овако употребљава: Овлажи се чести чешаљ тинкотолом, њиме се превуче кроз косу и остаће на њој боја, која ће се за неколико минута сасушити.

При наруџбини ваља означити боју (плаву до смеђе или црну). Цена је 1 флаши са тачним упутством за употребу К 3. — Шаље дневно поштом произвођач: **Friedrich Radda,** Apotheker, Pancsova (јужна Угарска.) Стално стовариште у Будимпешти код **Jos. v. Török,** Apotheker. Königsgasse 12.

80 53—60

НА УСЛУЗИ!

„ПЛАВША ЛЕСКОВАЦ у СТАПАРУ“

ВЕЗА СА НАЈЧУВЕНИЈИМ БАНКАМА!

судски протоколирана фирма, за посредовање хипотекарних (на отплату — амортизационих)

ЗАЈМОВА.

Поштен, брз и солидан рад. Захтевај тарифу и услове, које на захтев сваком, ради уверења о јефтиноћи, бесплатно шаљем.

Брате Србине! Ако већ мораш зајам тражити, „не уздај се у помоћ туђина, помоћ туђа наплата је скупа“.

192 15—25.

ПРАВА ЈЕ ПОМОЋ ОНДА, КАД ЈЕ БРЗА!

По високој ко. земаљској влади проглашена лековитом водом рудницом

чиста алкаличко-муриатичка

апатовачка киселица

није само најбоље и најздравије

столно пиће,

већ је и најкориснија и најгласовитија

лековита вода

која је од првих лечничких ауторитета препоручена и делује ненадкриљиво код болести **желудца, плућа, гркљана,** разних **катара, астме, мехура, каменица, хемороида** (златне жиле), **натеклих и зрнатих јетара, жгаравице** и разних **женских болести.**

Одликована са 13 златних и сребрних колајна.

„Управитељство врела Апатовачке киселице“

ЗАГРЕБ, ИЛИЦА бр. 17. 101 96—100

Добива се у свим лекарнама, трговинама мирођија, рестаурацијама и гостионама.

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Браник“.

Штампарија деоничарског друштва „Браника.“